

Izšla vsak dan razen sobot in nedel.
Issued daily except Sundays and
Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor:
2637 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2637 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4964

LETO—YEAR XXII.

Cena lista
je \$2.00

Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 26. septembra (Sept. 26), 1929.

Subscription \$2.00
Yearly

STEV.—NUMBER 226

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Senatorji si očitalo pljačo na gostijah

Zelo zabavna debata v senatni
zbornici. Gospodje, ki pijejo in
glasujejo proti pljači, so v
strahu.

Washington, D. C.—V torek je
bila v senatu nova debata o pla-
ci in to pot zelo zanimiva. Ma-
lo je manjkalo, da niso bili raz-
pravljeni oni senatorji, ki pri pri-
vatnih pojedinah srkajo žganega
in druge "trde" pijače, v zbor-
nici pa glasujejo za suho in vi-
soko kazni za mokre grešnike.

Pred par dnevi je bil predsed-
nik Hoover javno pozvan, naj
vsaj v glavnem mestu, pred svo-
jim nosom, posuši alkoholne o-
aze. Hoover je bil jesen in zahte-
val je "specifične dokaze", da se
zdi pljača v njegovi prestolnici.
To je dalo povod omenjeni deba-
ti. Senator Howell iz Nebraske
je dejal, da Hoover ne sme za-
tehtati, da bo prijatelj izdal pri-
jatelja — na primer senator
senatorja, ki sta oba ene stranke.
Senator Smoot iz Utaha, najsu-
bejši med suhih, je ogorčen pro-
testiral, da se tako govori o se-
natorjih.

Tedaj je senator Brookhart iz
Iowe, ki je tudi suhač, vprašal
Smoota, če se ni videl znamenja
butlegarjev na wallstreetških se-
stankih v hotelih Washingtona.
"Kaj to pomeni?" je zahteval
Smoot. Brookhart je pa šli da-
lje v vprašanje, če ni Smoot vi-
del pljače na banketu, ki ga je
pridil neki gentleman iz Wall
Streeta novozvoljenim senator-
jem v hotelu Willard zadnje spo-
mlad.

"Ne, ali ste vi?" je zarjovel
Smoot. — "Da, videl sem, in vi
tudi, ker ste bili z nami tisti ve-
čer," je udaril Brookhart kakor
z batom.

Brookhart je poselel dalje, da
ni videl Smoota priti, toda Smoot
je lahko videl druge, če ni bil
slep, kajti "flaski" so bili pod
mizo in vsakdo ga je lahko vzel
in vtaknil v žep. In gospodje se-
natorji so jih jemali navdušeno
in — potem pa je Brookhart
umolknil, samo pripomnil je še,
da se on tudi strinja s senator-
jem Howellom, da bi ne bilo ge-
ntlemanoko, če bi prijatelj izdal
prijatelja...

Del senatne zbornice se je kro-
hotal. Drugi del je pa zija silno
bledih obrazov. Pri tem je enkrat
ostalo.

Ni dobila sodniške prepovedi.
Racine, Wis.—Okrožni sodnik
S. D. Smalley, ki nadomešča ob-
toženega sodnika Beldena, ni
hotel ustreči Allen-A družbi iz
Kenosha, ki je zahtevala sodniš-
ke prepovedi proti stavkajočim
pleteninarjem. Sodnik Smalley
je bil mnenja, da imajo stavar-
ji pravico piketirati tudi Allen-
A trgovino, v kateri prodaja
svoje skebske izdelke. Dezerta-
cije skebov so zadnje čase vedno
bolj pogoste. V zadnjih dveh
tednih je zbežalo 30 stavkolom-
cev. Družba skuša nahajati
druge tovarnarje, da izpro ple-
teninarje.

Čevljarji se branijo reorganizaci-
cije.
Haverhill, Mass.—Lokalna
organizacija čevljarjev, ki s stro-
ji živajo podplate, se je postavi-
la po robu notranji reorganizaci-
ji vseh haverhillskih lokalnih or-
ganizacij, ki spadajo k Shoe
Workers Protective uniji.

Jedro reorganizacije je, da pri-
de večji del uprave v roke cen-
tralnemu svetu, kateremu nače-
ljuje Norman Vane, ekonom in
delavski zgodovinar po poklicu.
Proti reformi so najbolj bori po-
slovna uradnica Mrs. Eleanor
Rooney, ki igra med čevljarji
vlogo "device Orleanske".

Zelenska nesreča v Rusiji: 45
mrtvih.
Sverdlovsk, USSR, 25. sept.—
Petinštirideset oseb je bilo ubi-
tih in 26 težko ranjenih, ko je
vlak Moskva-Vladivostok večer-
skočil iz tira in šest vozov se je
prekucnilo.

V Mehiki volijo s kro- glami; 130 mrtvih

Mexico City, 25. sept.—
Zadnje nedeljo so bili krvavi
boji v teku v občinskih volit-
ev v Vera Cruzu. Listi poro-
čajo, da je bilo 130 oseb ubi-
tih in več sto ranjenih. Okrog
volilšč so bili besni spopadi,
katerih so se udeležili tudi
ženke in nekaj žensk je bilo
ubitih. Volilci vseh strank so
reševali spor z revolverji, no-
ži, kamenjem in koli. Krvavi
volilni izgredi so divjali tudi
v Orizabli.

Vesti iz delavskega sveta po Ameriki

15 podjetnikov se podalo.
Philadelphia.—Amalgama-
ted Clothing Workers unija za-
znamuje zopet eno zmago v svo-
ji organizatorični kampanji. Po-
godbo je podpisalo 15 krojaških
podjetnikov. To se je zgodilo
mirnim potom brez stavke. 1500
delavcev je prizadetih. Unija je
dosegla to zmago, ker so podjet-
niki sprevideli, da je bolj pamet-
no, ako se podajo brez boja kot
pa da bi bili v to prisiljeni po-
tom stavke.

Članstvo unije je prostovolj-
no prispelo v kampanjski fond
nad četrt milijona dolarjev. Či-
kaški krojaši so prispevali \$100-
000, v New Yorku \$85,000 in v
Rochesterju \$50,000. Ostala vsota
je prišla od članov iz drugih
mest.

Delavski šola v Readingu.
Reading, Pa.—Šolsko leto
delavske šole v Readingu se o-
tvori prihodnji teden. Poučevali
bodo ekonomijo in gospodinjstvo.
Šola je pod pokroviteljstvom
strokovnih organizacij. Bila je
ustanovljena pred enim letom.
Poduk bo vodil profesor Hag-
lette J. Risk. Vstop imajo or-
ganizirani in neorganizirani de-
lavci.

Lewis toži policijo.
Boston.—Alfred Baker Le-
wis, tajnik distriktne socialistič-
ne organizacije, je vložil tožbo
za odkodnino proti policijske-
mu komisarju M. H. Crowleyju.
Vzrok tožbe je nepostavna are-
tacija ob priliki druge obletnice
umora Sacca in Vanzettija. Ko-
misar je Lewisa aretirati, ko je
prišel govoriti o tem justičnem
umoru. Sodnik je zadevo vrzel z
dnevnega reda in bostonski po-
liciji povedal nekaj pametnih
besed. Lewis toži komisarja za
\$2000 odkodnine.

Špijon se ujel v mrežo.
Paterson, N. J.—Profesio-
nalni špijon, stavkolomec in gan-
gez Ralph Robinson je plačal
\$500 globe, ker je skušal podku-
piti Carl Holdermanna, organiza-
torja pletenarske unije. Globe
seveda ni plačal špijon, marveč
njegov delodajalec Railway Au-
dit and Inspection biro, ki se
specializira na špionažo v indu-
strijah, na provokacijo in razbi-
janje stavk.

Prazen zrakoplov padel blizu Za-
greba.

Zagreb, 25. sept.—Francoski
balon brez pilota, ki ga je veter
prinesel od zapada, je v ponde-
ljek padel na tla pri Lepoglavi,
evernozapadno od Zagreba. Gon-
dola je bila prazna, bili pa so
njej sledovi krvi. Na balonu so
bili ostanki francoske zastave in
znak francoskega aerokluba. Vse
kaže, da se je nekje v Alpah zgo-
dila nesreča pilota.

Delo za brezposelne.

Winnipeg, Man.—Radi velike
brezposelnosti, ki obeta biti še
posebno huda prihodnje zimo, je
vlada province Manitobe skleni-
la prijeti z gradnjo cest. V to
svrhu je bila določena vsota 750
tisoč dolarjev, ki se bo porabila
za zgraditev prvga dela trans-
kanadske ceste. Premier Brack-
en urgira okrajne in mestne
oblasti, da prične z gradnjo jav-
nih naprav in s tem odpomore-
jo brezposelnosti.

AVSTRALSKA VLADA SE JE SKOTALILA

Premier Bruce podal ostavko;
porazen je bil pri predlogi za
ukinitve delavskih razsodišč.
Volitve se vrše v bližnji bo-
dočnosti.

Sydney, Avstralija.—Konservativna vlada Stanleyja Brucea
je bila ovržena s enim glasom
večine. Splošne volitve se vrše
v bližnji bodočnosti.

Do tega koraka je prišlo, ker
je bila vlada poražena pri važni
predlogi. Predloga je predvi-
devala ukinitve federalnih de-
lavskih razsodišč. Proti isti je
bila delavska stranka in liberal-
nejša skupina torfjev, ki jo vo-
di prejšnji premier Hughes.

Opozicija je zahtevala, da je
vprašanje toliko važnosti, da
mora o njem ljudstvo izreči svo-
jo sodbo, predno se sodišča uki-
nejo. V tem amšalu je bil stav-
ljen dodatek k predlogi in bil
sprejet s 35 glasovi. Z vlado je
glasovalo le 34 poslancev.

Ker je premier v naprej pri-
stal, da poraz vlade pomeni ne-
zaupnico, je takoj po glasovanju
resigniral z vsem kabineto

Da je delavstvo proti ukine-
nju zveznih razsodišč, je vzrok
ta, ker so se iskala za potreb-
no ustanovo pri določanju plač.
Voditelji delavstva, stoji na sta-
lišču, da mora Avstralija sma-
trati za ekonomsko enoto.

Radi tega je potrebna vrhov-
na avtoriteta, da določa plače, ki
so za vsa dežela enake. Pri tem
sodišča naravno jemljejo v ob-
zir strokovno izurjenost med de-
lavci različnih strok in življen-
ske stroške različnih krajev.

Radi stabiliziranja plač v po-
samesnih industrijah dežele se
podjetniki izognejo konkurenci,
ki je posebno razvita v deželah
različnih plač za enako delo.
Zvezna sodišča so pa v veliki
meri odpravila podlago za te
vrste konkurenco, ki služi pod-
jetnikom v mnogih slučajih kot
preveza za znižanje plač.

Ministrski predsednik Bruce,
čigar vlada je reprezentirala
podjetnike, je argumentiral, da
unije izrabljajo razsodišča, ker
se odlokom podvržejo le tedaj,
ako so njim v prilog. Ako jim
niso, jih ignorirajo ali pa iščejo
boljših razsodov na prizivnih raz-
sodiščih. Pokazal je na tekočo
rudarsko stavko in tudi na že-
lezničarje, ki so se uprli preva-
žanju skebskega premoga.

Delavci so odgovorili, da tudi
delodajalci ne upoštevajo vseh
odlokov razsodišč in da Bruce ni
podvzel nobenega koraka, da bi
jih v to prisilil.

Ker ima Avstralija poleg
zveznih razsodišč tudi državna
ali provinčna razsodišča, je
Bruceova administracija stala na
stališču, da ta popolnoma zado-
stujejo.

Bruce je bil na krmilu šest
let. Pri zadnjih volitvah 1929
je njegova stranka dobila 29
mandatov, laboritje 81, podel-
na stranka 13 in neodvisni 2.

Ker laboritje niso hoteli pre-
vzeti vlade, ker bi bili v manjši-
ni, so konservativci in podelci
stvorili koalicijo. Na krmilu je
bila od zadnjega novembra.

Delavske razmere so tudi v
Avstraliji na pau. V deželi vlada
precej velika brezposelnost.
Situacija je postala še bolj kri-
tična radi poraza laboritov v
provinci Queenslandu pri zad-
njih volitvah v provinčni parla-
ment, ki so se vršile preteklo
pomlad.

Ko so prišli na krmilo kon-
servativci, so radi "ekonomije" pri-
deli odpustiti državne nastav-
ljenke kakor tudi delavce v ne-
katerih javnopravnih indu-
strijah, ki jih obratuje vlada.

Anglija se spet poga- ja s sovjeti

London, 25. sept.—Pogaja-
nja za obnovo diplomatskih in
trgovinskih odnosov med
Veliko Britanijo in Sovjetsko
unijo so se obnovila večeraj v
Londonu. Sovjetski poslanik
Dovgalevskij v Parizu je pri-
šel v London in se sestal z la-
boritiskim zunanjim mni-
strom Hendersonom. Pogaja-
nja v zadnjem juliju so se
razbila, ko je sovjetska vlada
zahtevala takojšnjo vzpostavi-
tvev diplomatskega statusa,
predno se rešijo sporna vpra-
šanja.

MacDonald bo tri dni gost Bele hiše

Priprave za sprejem angleškega
laboritkega premijerja.

Washington, D. C.—Državni
tajnik Stimson je 24. t. m. ob-
javil uradni program prired-
itve, ki se izvrše med posetom
Ramaaya MacDonalda, premi-
erja Velike Britanije, v Wash-
ingtonu. Program obsega sedem
dni od 4. do 10. oktobra.

MacDonald bo gost predse-
dnika Bele hiše tri dni od 6. do
8. oktobra, nakar se nastani v
angleškem poslatstvu, kjer o-
stane do 10. oktobra. V tem ča-
su, ko bo premijer Hooverjev
gost, se bodo vršile konference
glede redukcije bojnih mornaric
in drugih problemov med Angli-
jo in Ameriko.

Datumi MacDonalдовых obla-
kov drugih mest po Združenih
državah niso še naznanjeni. Go-
tovo je, da pojde iz Washingtona
v New York in nekatere druge
kraje, predno se napoti v
Kanado, od koder odpušča do-
mov 25. oktobra. Državni tajnik
Stimson osebo sprejme MacDo-
nalda v New Yorku, ko stopi na
ameriška tla.

Nebraska stopila v osprejo z zadrugami

Farmarska velezadruga zama-
muje izreden napredek.

Omaha, Neb.—128 združnih
organizacij se je pridružilo v
enem letu velezadrugi pod ime-
nom Farmers Union of State
Exchange of Omaha. Med pri-
nosil, jih ignorirajo ali pa iščejo
boljših razsodov na prizivnih raz-
sodiščih. Pokazal je na tekočo
rudarsko stavko in tudi na že-
lezničarje, ki so se uprli preva-
žanju skebskega premoga.

Delavci so odgovorili, da tudi
delodajalci ne upoštevajo vseh
odlokov razsodišč in da Bruce ni
podvzel nobenega koraka, da bi
jih v to prisilil.

Ker ima Avstralija poleg
zveznih razsodišč tudi državna
ali provinčna razsodišča, je
Bruceova administracija stala na
stališču, da ta popolnoma zado-
stujejo.

Bruce je bil na krmilu šest
let. Pri zadnjih volitvah 1929
je njegova stranka dobila 29
mandatov, laboritje 81, podel-
na stranka 13 in neodvisni 2.

Ker laboritje niso hoteli pre-
vzeti vlade, ker bi bili v manjši-
ni, so konservativci in podelci
stvorili koalicijo. Na krmilu je
bila od zadnjega novembra.

Delavske razmere so tudi v
Avstraliji na pau. V deželi vlada
precej velika brezposelnost.
Situacija je postala še bolj kri-
tična radi poraza laboritov v
provinci Queenslandu pri zad-
njih volitvah v provinčni parla-
ment, ki so se vršile preteklo
pomlad.

Borah se zanima za diktaturo na Kubi

Njegov odsek je zaslišal držav-
nega tajnika o diktaturi na
Kubi; vlada mogoče "posre-
duje."

Washington.—(F. P.)—Vest,
da se je senatni odsek za suna-
nje zadeve, ki mu predseduje
senator Borah, poglobil v notra-
nje zadeve kubanske strahovla-
de, je vzbudila v Washingtonu
večje zanimanje. Zaslišal je še
državnega tajnika Stimsona gle-
de politične situacije na Kubi.

Povod za preiskavo je dala re-
solucija, ki nalaga ameriški vla-
di, da "porabi svoj vpliv" za iz-
ravnanje gotovih lastninskih
pravice nekoga J. E. Barlowa, ki
ga hoče diktator Machado ogo-
lufati za več milijonov dolarjev
vredno zemljišče. Barlow je a-
meriški državljani. Pred leti je
bil v diplomatski službi na Ku-
bi, kjer si je na spekulativen na-
čin pridobil veliko premoženje.

Ko je prišel Stimson na krmi-
lo, se je začel zanimati za za-
devo in vodil posebno preiska-
vo. Barlowu je svetoval, da se
vrne na Kubo in zahteva svoje
lastninske pravice. Machado,
ki je bil ljubljene Hardingove
in Coolidgeve administracije, je
Barlowa vrzel v zapor, kar je
povzročilo, da se je Hooverjeva
administracija hitro zganila.

Kuba je ameriška kolonija.
Na podlagi takozvanega Plato-
vega Amendmenta ima Amerika
pravico osiroma "dolžnost", da
v gotovih slučajih, o katerih do-
loči ameriška vlada, skrbí za
"red in mir v interesu kuban-
skega ljudstva."

Ta amendment je vlada tala-
bila še parkrat, na v interesu
ljudstva, marveč v interesu Ma-
chadove diktature in jo obvaro-
vala pred padcem. Machado je
politični sluga ameriških sla-
dokornih interesov, ki posedujejo
najmanj tri četrtine Kube. Na
vladi se nahaja po milosti teh
interesov in s pomočjo ameri-
ških bajonetov. Opozicijo je u-
ničil na ta način, da je voditelje
dal enostavno pomoriti. Njega-
va grozodejstva so največ zado-
levalske voditelje, ki jih je
vzela noč. Borah je naznanil,
da je odbor posegel v Macha-
dovo krvavi rekord in da bo v
senatu zahteval, da ameriška
vlada naredi konec kubanskemu
terorizmu. Ako pride od tega
— kar si je težko predstavljati
— bo konec Machadovega reži-
ma.

Čudno poročilo.

Elizabethton, Tenn.—Glanz-
stoff-Bemberg korporacija na-
znanja, da se je v njenih tovar-
nah vršilo glasovanje o stavki,
proti kateri se je baje izreklo
2883 delavcev, za njo pa 256.
(To poročilo je poslala Asso-
ciated Press agencija. Za točnost
ne jamčimo. Vsekakor je pa raz-
vidno, da med rajonskimi delavci
v Elizabethtonu soproz vre.
Zadnje spomlad so vzpiorili
dve spontani stavki, ki sta se za-
ključili s kompromisom. Zadnje
čase je družba izdala "dobrode-
len" program sladkih pilul).

Morilec "coprnice" se je obesil.

Kalamazoo, Mich.—Eugene
Burgess, ki je s svojo ženo vred
ubil 83-letno staro Eno Fair-
child v veri, da je bila "coprni-
ca," ki je naredila bolezen v nje-
govih družini, se je v noč od tor-
ka na sredo obesil v zaporu. Star
je bil 53 let in farmar po pokli-
cu. V dveh tednih se je imela
vršiti sodna obravnava. On in že-
na sta priznala zločin.

Dva vojaka oropala gledališče.

Chicago.—Dva zvezna voja-
ka iz Fort Sheridana sta 24. t.
m. priznala, da pripadata ropar-
ski tolpi, ki je 8. septembra oro-
pala Chicago teater in odnesla
\$1500 v srebrnem drobižu. Voja-
ka sta najbrž izvršila še druge
rope.

Rebelni kitajski general napadel vladne čete

Petdeset mož ubitih in 5000 uje-
tih. Predsednik Kajšek poziva
pristane na boj za zlomitve
revolte.

Sangaj, 25. sept.—V novi ki-
tajski civilni vojni je potekla
prva kri. Čete rebelnega gene-
rala Canga Fak-velja so večeraj
napadle vladne transporte na re-
ki Jangtae v okolju Hankova.
Na tri parnike z vladnimi četami
so deževalo granate in kolikor je
znano, je bilo 50 mož ubitih, pa-
sto ranjenih in 5000 ujetih.

Predsednik Chiang Kajšek je
večeraj na seji državnega sveta
v Nankingu priznal, da je Kitaj-
ska v novi civilni vojni. Rekel je
med drugim: "Imperialistični
protirevolucionarji bi me spet
radi stremoglavili, ali jaz se ne u-
maknem. Pripravljen sem, da se
še nadalje žrtvujem za revolu-
cijo in pričakujem, da moji so-
druzi pojdejo s menoj v "žrtvo-
vanju."

Chiang je dalje rekel, da bo
morda vzel mesec dni za potla-
čenje revolte. Nadalje je namig-
nil, da so sunanje sile v dobri
meri odgovorne za najnovejšo gi-
banje kitajskih militaristov.

Tokio, 24. sept.—Zadnje ne-
deljo je bil spopad med kitajski-
mi vojniki in japonskimi šeleni-
škimi stražniki v Mukdenu. Tri-
je Japonci so bili ranjeni.

Terorizem v Litva- niji se začel treščiti

Prezident Waldemaras odstopil
njegov režim pod veliko kritiko.

Amsterdam.—Socialistična in
delavska internacionala gleda s
velikim zanimanjem na potek
notranjih razmer z odstopom
Waldemarasovega režima v Li-
tvaniji. Od leta 1926 je Wal-
demaras vladal s šeleno pestjo
in preganjal po Horthyjevem na-
činu vse delavske voditelje.

Njegova pest je zadela soci-
aliste in komuniste in med uni-
jami ni poznal razlike. Prepo-
vedal jim je vse aktivnosti; uni-
je so ostale le še senca delavskih
organizacij. Njegova pest je
zadela vsakega kritika, pa naj
bo delavski voditelj, priprost de-
lavci ali intelektualci. Večje
število jih je zbežalo v tujino.
Padec njegovega režima, ki mo-
goče spremeni le formo, je vse-
eno dal upanje, da terorizem
preneha. K odstavki Waldema-
rasa je veliko pripomogla druga
internacionala, ki je vodila vroč
boj.

Čikaška "vzorna" ječa v temi.

Chicago.—Nova čikaška okraj-
na ječa, ki je stala sedem milio-
nov dolarjev z novim sodnim po-
slopjem vred in ki je "najboljša
na svetu," je bila v torek v temi.
Električna razsvetljava je odpo-
vedala. Sistem kurjave je tudi
odpovedal in če ne bo boljše, bo-
do jetniki in uradniki s policijo
vred smrzovali, ko pridejo mrli
dnevi. Najlepše pa je, ko noče
biti nihče odgovoren za ta grd
nedostatek. Okrajni oblastniki
dože mestno oblast, ta pa okraj-
no. Vse kaže, da je bila "najbolj-
ša" ječa slabo zgrajena. Nekdo
je pobral milijone za zelo slabo
blago.

Kitajski pomorili 3000 muslima-
nov?

Hankov, 25. sept.—Vest iz
provinc Kanau se glasi, da so
Kitajci tamkaj poklali 3000 mo-
hamedancev, ki so se bili uprli
kitajski oblasti.

Silna suša v Londonu.

London, 25. sept.—V Londonu
in okolici ni bilo še 71 let ta-
ke suše kot je te dni. Dvaintri-
deset dni ni padlo niti ene kap-
ljice dežja.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: na Edinosti drave (izven Chicago) in Kanado \$0.50 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Ohio \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inostanstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$0.50 per year, Chicago and Ohio \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasa po dogovoru. Naklada ni na voljo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsa, kar ima stiti s Nalozili:

PROSVETA

365-48 South Laramie Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

155

Datum v oblopi, na primer (Avg. 25-1929), poleg vsakega besedila, na katero se nanaša, da vam je v tem dnevniku na voljo. Prosimo, da se prijavite, da se vam list ne uvozi.

Belijo s črnolom

Dhalski teror v Gastoniji je nemilo dirnil džingote na severu. Politične filozofe republikanske garde je malo sram. "God's country" je vendar dežela reda, zakona in demokracije! Pa se je moglo to zgoditi! Kako naj to pojasnijo in kako operejo grd madež z dežele svobode?

Cikaška "Tribune", ki se naziva "največji svetovni list", je skoro teden dni iskala pojasnilo in apološko besedilo. Pojasnilo, ki je končno prišlo, je tipično ameriško licemerstvo. List je zaključil, da je kaj takega mogoče le med "zabitimi in praznovernimi hribci na zaostalem jugu, onkraj Dixie linije, kjer še danes cvete dhalska politika demokratov". Dalje zaključuje, da "praznoverna masa, ki je dovzetna za komunistično propagando, je dovzetna tudi za linčarske pohode in prezirne reda in zakona". Kajti mentaliteta "hribovcev v Severni Karolini je na isti naki stopnji kot je mentaliteta ruskega ljudstva". Rusko ljudstvo, ki "verjame vask verski bunk, verjame tudi vask ekonomski bunk."

S tem je vse pojasnjeno! Madež je sredno opran! — Pa ni nič pojasnjeno in opranega. Prvič ni nobenega zanesljivega poročila, ki bi povedalo v kolikem obsegu so komunisti uspešni v svoji agitaciji v Severni Karolini. Če se uspeh meri po stavki, ki je samo še na papirju, je pod ničlo. Pri komunistih je navadno veliko krika in malo konkretnega rezultata.

Drugič bi treba še dokazati, da so praznoverci, bodisi v hribih ali globelih, omejeni samo na južne države, če so linčarske nasilnosti znak praznovernosti. Nasilje te vrste se vrši tudi na severu, zapadu in zahodu; vrši se v kraji, kjer se komunistična agitacija ne prime praznovercem. V vseh delih Amerike se dobe grupe delavcev in farmerjev, ki nečejo nič ališati o proletarski revoluciji, pripravljeni pa so takoj linčati revolucionarne agitatorje.

Kaj pa nasilja, ki nosijo ofcielni pečat? Arhivi zvezne zbornice so polni dokumentarnih dokazov o teroriziranju delavcev v Pennsylvaniji, Ohiju, Michiganu, Coloradu in drugod po severu, kjer še ni bilo komunistične propagande. V vseh teh slučajih terorja in krvavega nasilja so obtožene policijske in vojaške čete. Kako je to, da v slučaju vsake večje stavke ne glede na kraj, kje se vrši, pride prvo nasilje s strani onih organov, katerih naloga je, da pazijo na red in mir ter izvajajo zakone?

Končno ne vidimo "hribovskih praznovercem" samo v demokratičnih lužah. Severna Karolina, ki si zdaj pleve venec dhalske alave, je pri zadnjih predsedniških volitvah prošla v republikanski tabor in oddala svoje elektoralne glasove Hooverju!

Ne, hipokritsko pojasnilo ne opere zločinov v Gastoniji. Res je, da je praznoverna, nevedna masa zmožna vsakega nasilja, a ne sama od sebe. Masa ni nevarna, dokler ni nahajkana v ta namen. Kadar je masa v akciji, ima voditelje — in voditelji imajo definitiven program. Voditelji v Severni Karolini nastopajo v interesu tovarniških magnatov, onih magnatov, ki hočejo, da masa ostane nevedna in praznoverna in hlapčevska!

Ruska zabita masa, kolikor je še praznoverna, ni komunistična. Ameriška zabita masa je samo ono, kar hočejo voditelji, ki so hlapci kapitalizma. To so dejstva.

V Bostonu je spet cenzura na delu. O'Neillova znamenita drama "Strange Interlude" je prepovedana. Takoj po tej prepovedi se je v oknu nekega knjigotroca pojavil napis a sledecim besedilom:

"Važno naznanilo. Vsaka oseba, ki živi v Bostonu in ki še ni stara 75 let, katere želi kupiti kako knjigo, v kateri se omenja noge, členki in boki, mora prinesiti pismeno izjavo svojega očeta ali matere. V izjavi mora biti izrecno povedano, da ni nevarnosti, da bi se dotična oseba pohujšala. Dalje mora vsaka taka oseba dokazati, da veruje v plosklost sveta, da nima nihče na svetu pravice verovati drugače kot Bostončani, da imajo angeli perotnice in da se Cabot in Lowell nista razvila iz škupe ali katere druge ribe."

Dokument!

Glasovi iz naselbin

Poročilo zastopnika.

Farrell, Pa. — Pred kratkim sem obiskal več rojakov v Pittsburghu; nastanili sem se bil pri družini Sikovšek, kjer sem dobil brezplačno prenočišče. Oglasil sem se pri Permanovich, kjer so ponovili celoletno naročnino in dali povečat par slik. Zvečer sem obiskal Antlogarjevo družino, kjer sem se sešel z več prijatelji in znanci. Pri tej priliki sem pridno agitiral za list in dobil sem tri nove naročnike. Pozno zvečer sem se vrnil k družini Sikovšek, kjer so mi postregli z okusno večerjo. Drugi dan smo se odpeljali v avtu v Bridgeville. Sikovškova sta obiskala svojo 21 letno hčerko, ki leži bolna v bolnišnici. Prijazni hčerki želim skorajšnjega okrevanja, da bi se kmalu vrnila na svoj dom.

Pozneje sem odpotoval na Sygana in Treveskin. Obiskal sem društvenega tajnika, ki je ponovil naročnino, gospa pa mi je postregla z okusno večerjo; tudi ga. Mzamor je ponovila celoletno naročnino. Od tu sem se podal na Bridgeville in se ustavil pri Jerebovi družini, kjer sem stalni gost, kadar se mudim v tej naselbini. Pokazal sem jim par slovenskih pesmi in koračnice, katerih so bili zelo veseli. Pozabili nisem tudi na Slov. dom, kjer živi moj stari prijatelj Peter Selšnik. Ko sem bil nekaj časa tam, je prispela večja družba rojakov iz Sygana. Iz pogovora sem zaznal, da mislijo ti rojaki pridobiti Petra, da bi skupno kupili neki premogorov in tako postali svoji gospodarji. Ako se bo ideja uresničila, se jim priporočam za oskrbnika hlevov, da bom lahko konjem kopita čistil.

V Bridgevillu imajo dve slovenski dvorani. Pred nekaj leti je prišlo do velikega razdora med rojaki tako, da so morali priti celo gl. odborniki SNPJ red delat. Danes je vse mirno in med rojaki prevladuje mir in sloga. Kadar imajo društva prireditve, jih rojaki medsebojno posejajo in hodijo drug k drugemu na zabave. Med društvi SNPJ in SSPZ vlada sedaj sporska, jeznih obrazov ni več in glavni porotniki nimajo nihakih opravkov v tem kraju. Tako je tudi prav, bratje in sestre, ker prepričani nismo nikjer nič dobrega. Na svidenje na vsaki trgatvi. — Anton Zidanek, zastopnik Prosvete.

Smrt članice.

Kravs, Pa. — Poročilo hočem o pretresljivem dogodku, ki je zadel našega rojaka Martina Volčjaka, kateremu je umrla njegova zvesta soproga Franciška.

Franciška Volčjak je bila rojena 9. marca 1889 v Brusnicah na Dolenjskem. Umrla je 12. sept. ob 7. jutraj. Bolehala je sicer štiri leta, ali do zadnjih par dni je bila veselo razpoložena. Par ur pred smrtjo je požejala svojemu soprogu, da jo peče v prsih; tako mi je pravil Martin sam. Bila je zavedna proletarska mati svojim otrokom, katere je še prezgodaj zapustila. Zaprta tri hčere in štiri sinove v starosti od 12 do 22 let. Skrbna in ljubeča mati je morala zapustiti svoje drage in se preseliti v večnost.

Pogreb se je vršil 15. sept. po civilnih obredih. Igrala ji je Moxham godba zadnje žalostne komade. Društvo št. 174 se je udeležilo pogreba z zastavo. Sodelovali so tudi člani št. 274.

Pokojna je bila članica društva št. 274, Dunja, Pa., kjer je živela več let. Njeno življenje je skrajšal kapitalistični sistem, ki je poglajl že stotisoče v prerani grob.

Franciška Volčjak je bila zavedna žena, kakršnih je malo. Dušebrižnika ni potrebovala v življenju in ni ga marala ob zadnji uri.

Zadnji nagovor ob odprtem grobu je imel brat Louis Sterle od društva št. 174. Dan je bil krasen, solnce je toplo ogrevalo, ko smo Franciško izročili k zadnjemu počitku materi zemlji. Ločitev od pokojnice je bila težka. Ona je stotila v življenju svoje dolžnosti. Moje globoko sožalje Martinu in družini, ti Franciška, ki te krije ameriška zemlja, pa počivaj mirno.

Naj mi do dovoljeno, da na tem mestu izročim sožalje Zavetnikov družini. Ime Jožeta Zavetnika ne bo pozabljeno, ker sem, ki ga je sejal, je obrodilo dober sad. — Henrik Petarič.

Piknik in drugo.

Meadow Lands, Pa. — Dopisi z naše naselbine so redki, kar pa ni nič čudnega radi slabih delovnih razmer, ki so take kot po vseh krajih, kjer ni delavske organizacije. Baroni premoga lahko delajo z nami sedaj kakor se jim poljubi. V nekem tukajšnjem rovu imajo vozčke, v vsakega katerih gre štiri tone premoga, a rudar dobi plačani le dve toni. Za rudarje je premog postal zelo lahek, ako ga pa kupujejo, je pa težak kot svinec.

Tako delajo z nami, odkar smo bili izdani po Lewisu in njegovi mašini, vendar se pa še vedno dobe ljudje, ki verjamejo, da je bil Lewis pravi voditelj. Moje mnenje je, da bi se bil lahko že vsak prepiral, da Lewis ni delal v korist rudarjev, pač pa v korist operatorjev. Dobro bi bilo, ako bi rudarji pustili staro gardo in se organizirali v novi uniji NMU, katero po mojem mnenju vodijo pravi voditelji. Ako imamo proti kateremu dokaz, da ne dela v korist rudarjev, ga lahko odstavimo, ker tako določuje ustava te organizacije.

Pozivam rudarje, da pristopijo k novi uniji, ustanavljajo naj lokalne, da bomo tako hitreje prišli do izboljšanja razmer. Omenim naj, da smo tukaj v nedeljo, 22. sept. imeli sejo, ki je bila precej dobro obiskana. Bili so trije govorilci, ki so govorili v angleškem, poljskem in italijanskem jeziku in nam dali veliko dobrih nasvetov.

V nedeljo, 29. sept., se vrši piknik distriktne organizacije NMU na prostoru Simon in M. Primrova v Meadow Landsu, na katerega vabim rojake, da se ga udeleže. Piknik bo prirejen v korist premogarjev, zato ga posebitno v velikem številu. Za dobro postrežbo bo skrbel izvoljeni odbor. Na svidenje 29. septembra! — Frank Ferlich.

Razvije zastave.

Cleveland, O. — Parkrat je bilo že prihodnje leto je izdal angleški filozof John Locke svoje prvo pismo o toleranci (verski strpnosti). Zato lahko smatramo leto 1689 za začetek prosvetljene dobe, v kolikor se zgodovinske dobe sploh morejo določati z letnicami. Locke je nato s svojimi nadaljnjimi spisi ustvaril filozofijo izkustva. Velika odkritja njegovega prijatelja Newtona so dala modernemu prirodoslovju trdno podlago. Angleški deisti so — sledeč Locku — učili "naravno" vero.

Prosvetljene ideje so prav hitro našle pot v Francijo, da Francozi, ki so bili v tej dobi vodilni narod v evropski politiki, so kmalu prevzeli vodstvo tudi v duhovnem življenju. Ker pa je bila Francija tedaj na zunaj še sijajna in mogočna, na znotraj pa že bolna država, so dobile tam prosvetljene ideje močno politično barvo in pri mnogih naravnost revolucionarno borbenost. Izborni francoski pisatelj, zlasti Montesquieu in Voltaire so zastopali nove nauke s tolikim uspehom, da so se z njihovimi spisi razširili po vsej Evropi. Diderot in ostali francoski enciklopedisti so napravili s svojo enciklopedijo (velikim slovarjem) znanost tedanje dobe splošno dostopno, seveda iz svojega vidika. Vpliv francoskih prosvetljenih pisateljev, od katerih smo imeli namreč največ, na kulturni svet je bil ogromen. Medtem ko so ostali spisi angleških prosvetljenjencev omejeni na ožji krog znanstvenikov, so se te ideje v duhoviti in sijajni, a kljub temu lahko umljivi, dali mnogokrat površni obliki, katero so jim dali francoski pisatelji XVIII. stoletja, razširile po vsem kulturnem svetu in med širokimi sloji, saj je bila francosčina tedaj vodilni svetovni jezik.

Iz Anglije, še bolj pa iz Francije so prišle nove ideje tudi k Nemcem in vsem ostalim narodom Evrope. Vendar je bil vpliv prosvetljenih idej v protestantskih deželah globlji in trajnejši kot v katoliških. Najgloblje pa so se vkoreninile nove ideje v Prusiji. Nemška prosvetljenost je zmernejša od francoske. Obrazloži je predvsem verska in mravna vprašanja, političnih pa se je precej izogibala, saj je bilo tedaj nemško ozemlje razkosano na številne večje in manjše države. Vse je začelo filozofirati, celo modne dame. Vodilni filozof nemške prosvetljenosti je bil Christian Wolff. Wolff je vplival predvsem na znanstvene kroge, nemško plemstvo je čitalo francoske knjige, med meščanstvom pa je najbolj zanesla nove nauke tako zvana popularna (poljudna) filozofija, katere vodja Friedrich Nicolai je stal v drugi polovici XVIII. stoletja an čelu nemškega prosvetljenostnega gibanja. Važen je tudi Lessing.

Tudi mnogi vladarji in državniki so postali pristniki novih idej, kolikor so se pač dale spraviti v sklad z absolutno monar-

hijo. Taki "prosvetljeni" vladarji so bili na pr. ruski car Peter Veliki in carica Katarina II., nemška cesarica Marija Terezija in cesar Jožef II. ter pruski kralj Friderik II. Njih načelo je bilo: vse za narod, a nič s sodelovanjem naroda.

Za XVIII. stoletje so bile značilne tudi mnoge tajne družbe, izmed katerih je najvažnejše prostozidarstvo. Ta organizacija izvira iz Anglije. Sprejela je prosvetljene ideje, a je ohranila mnogo obredov iz srednjeveških zidarjevskih čelov, kar ji daje neko tajinstvenost. Kaj hitro se je razširilo prostozidarstvo po drugih deželah in je prišlo tudi k nam. L. 1717 se je ustanovila prva Velika loža v Londonu in leta 1738 je papež prepovedal svojim vernikom vstop v to družbo, ker se prostozidarstvo ni postavilo na cerkevno, ampak na čisto človeško stališče. Kljub tej prepovedi pa je pripadalo k prostozidarjem skoraj vse XVIII. stoletje poleg laikov mnogo katoliških duhovnikov, tako tudi Valentin Vodnik.

In kakšne so bile te prosvetljene ideje, kaj so hoteli njih apostoli? Na to vprašanje je pri prosvetljeni dobi laže odgovoriti kakor pri marsikaterem drugem duhovnem gibanju, ker je bilo to gibanje jako enotno, dasi seveda ta enotnost ni šla v vse podrobnosti. Prosvetljeni so skušali preobraziti in prosvetiti (odtud ime!) vse človeško življenje s sredstvi in po načelih, ki so jih izvajali iz nove filozofije in ved, zlasti prirodoslovja. Te vede so namreč kljub nemirnim in nestrpnim časom v XVI. in XVII. stoletju na tihem krasno napredovale in posebno prirodne vede so hitele od uspeha do uspeha. Sedaj je šlo za to, da se te pridobitve tudi praktično uporabijo. Prosvetljeni torej niso toliko tvorci novih idej, te so nastale večinoma že v obeh prejšnjih stoletjih, kakor njih širilec in izvajalec. Ni kulturne panoge, katere bi prosvetljene ideje ne bile preobrazile. Vse je moralo pred neizprosni stol avtonomnega razuma!

Začnimo pri veri! Prosvetljeni so učili versko strpnost in enakopravnost vseh veroizpovedi. Bili so tudi glasniki svobode vesti in mišljenja. Svobodomiselnost gibanje ima torej svoj izvor v tej dobi, dasi so učili to idejo že nekateri filozofi XVII. stoletja. A prosvetljeni so šli še dalje! Odklanjali so vse, v čemer se veroizpovedanja med seboj razločujejo, češ, da so te razlike zmote ali celo iznajdbe premetenih sveštnikov. Iskali so ono jedro, ki je vsem veram skupno. Tako so prišli do "naravne" ali "razumne" vere, ki ima po njihovem mnenju samo tri dogme: 1. da je Bog; 2. da je človeška duša nesmrtna; 3. da čaka na onem svetu vsakega človeka plačilo za vse, kar je storil v življenju dobrega, in kazen za vse, kar je storil zlega. To stališče zavzema velika večina prosvetljenih pisateljev, nekaj pa jih je bilo ateistov (brezbožnikov) in panteistov (tem je vesoljstvo obenem Bog, ti torej tajijo, da bi bil Bog izven narave). Nekateri so bili celo menjači, da je "stara" vera dobra in potrebna za vzdrževanje reda in pravnoti pri preprostem ljudstvu, zato naj bo "razumna" vera samo za izobražence. Prosvetljenec se torej vera in morala skoraj popolnoma krije.

Ravno tako velik je bil vpliv na pravo in državno ureditev. Zavrgli so vse predprave peodinih stanov in so bili za popolno enakost pred zakonom. Po njihovih načelih so vsi ljudje po "naravnem" pravu enaki, zato naj imajo vsi državljani enake pravice in dolžnosti. Kaj je ta zahteva pomenila za ono dobo, bomo šele popolnoma uvideli, če pomislimo, da so bili do tedaj stanovniki, ki so imeli vse pravice, a nobenih dolžnosti, zlasti plemstvo, na drugi strani pa stanovniki, ki so imeli samo dolžnosti, a nobenih pravic, zlasti kmetje. Na čela "naravnega" prava so dala tudi temelj za osvoboditev "brezgodovinskih" narodov, med temi tudi Slovencev. V znamenju humanitete (človečanstva) so moške prosvetljenih idej odstranili iz sodnega postopanja natezalnice in druge priprave za mučenje obdolžencev in se tudi sicer zavzemali za milijeje kazni. V tem času so se začeli tudi množiti dobrodušni zavodi: bolnice, hiralnice, blaznice itd. Prosvetljeni so nadalje nastopali proti

Dr. M. Robič: Prosvetljena doba in njene ideje

Prosvetljena doba in njene ideje

L. 1648 je končala tridesetna vojna, ta najdaljša in najusodnejša vseh verskih vojn v novejši evropski zgodovini. Ta vojna (1618—1648) je spravila vso srednjo Evropo na rob gmočne in duhovnega propada. Zahtevala je tudi od Slovencev ogromne denarne in krvne žrtve ter jih je pahnila nazaj v kulturno mrtvilo, iz katerega so jih bili ravnozar zdrmlivi slovenski protestantski pisatelji. Dolgih 54 let (1618—1672) nobena slovenska knjiga ni zagledala belega dne.

Kot zmagovalka je izšla iz te vojne absolutna monarhija, ki je strla moč visokega plemstva. Kljub vsem nedostatom absolutizma si je po njegovi zmagi nad plemstvom ljudstvo oddahnilo, ker je bilo laže prenašati pritisk enega samega vladarja kakor samovoljo mnogih nebrzdanih in nasilnih plemenitav. Evropski narodi se od l. 1648 niso več borili in morili za verske dogme, saj so jim strahote dolgotrajne vojne temeljito pokvarile veselje do krvavega odločanja verskih sporov. Samo na Angleškem je izbruhnila državljanska vojna, v kateri so branilci starih ustavnih pravic in protestantske vere odbili poskus, napraviti tudi iz Anglije absolutistično državo in vrniti angleški narod v okrilje rimskakega katolicizma.

L. 1688 se je končala ta borba in že prihodnje leto je izdal angleški filozof John Locke svoje prvo pismo o toleranci (verski strpnosti). Zato lahko smatramo leto 1689 za začetek prosvetljene dobe, v kolikor se zgodovinske dobe sploh morejo določati z letnicami. Locke je nato s svojimi nadaljnjimi spisi ustvaril filozofijo izkustva. Velika odkritja njegovega prijatelja Newtona so dala modernemu prirodoslovju trdno podlago. Angleški deisti so — sledeč Locku — učili "naravno" vero.

Prosvetljene ideje so prav hitro našle pot v Francijo, da Francozi, ki so bili v tej dobi vodilni narod v evropski politiki, so kmalu prevzeli vodstvo tudi v duhovnem življenju. Ker pa je bila Francija tedaj na zunaj še sijajna in mogočna, na znotraj pa že bolna država, so dobile tam prosvetljene ideje močno politično barvo in pri mnogih naravnost revolucionarno borbenost. Izborni francoski pisatelj, zlasti Montesquieu in Voltaire so zastopali nove nauke s tolikim uspehom, da so se z njihovimi spisi razširili po vsej Evropi. Diderot in ostali francoski enciklopedisti so napravili s svojo enciklopedijo (velikim slovarjem) znanost tedanje dobe splošno dostopno, seveda iz svojega vidika. Vpliv francoskih prosvetljenih pisateljev, od katerih smo imeli namreč največ, na kulturni svet je bil ogromen. Medtem ko so ostali spisi angleških prosvetljenjencev omejeni na ožji krog znanstvenikov, so se te ideje v duhoviti in sijajni, a kljub temu lahko umljivi, dali mnogokrat površni obliki, katero so jim dali francoski pisatelji XVIII. stoletja, razširile po vsem kulturnem svetu in med širokimi sloji, saj je bila francosčina tedaj vodilni svetovni jezik.

Iz Anglije, še bolj pa iz Francije so prišle nove ideje tudi k Nemcem in vsem ostalim narodom Evrope. Vendar je bil vpliv prosvetljenih idej v protestantskih deželah globlji in trajnejši kot v katoliških. Najgloblje pa so se vkoreninile nove ideje v Prusiji. Nemška prosvetljenost je zmernejša od francoske. Obrazloži je predvsem verska in mravna vprašanja, političnih pa se je precej izogibala, saj je bilo tedaj nemško ozemlje razkosano na številne večje in manjše države. Vse je začelo filozofirati, celo modne dame. Vodilni filozof nemške prosvetljenosti je bil Christian Wolff. Wolff je vplival predvsem na znanstvene kroge, nemško plemstvo je čitalo francoske knjige, med meščanstvom pa je najbolj zanesla nove nauke tako zvana popularna (poljudna) filozofija, katere vodja Friedrich Nicolai je stal v drugi polovici XVIII. stoletja an čelu nemškega prosvetljenostnega gibanja. Važen je tudi Lessing.

Tudi mnogi vladarji in državniki so postali pristniki novih idej, kolikor so se pač dale spraviti v sklad z absolutno monar-

hijo. Taki "prosvetljeni" vladarji so bili na pr. ruski car Peter Veliki in carica Katarina II., nemška cesarica Marija Terezija in cesar Jožef II. ter pruski kralj Friderik II. Njih načelo je bilo: vse za narod, a nič s sodelovanjem naroda.

Za XVIII. stoletje so bile značilne tudi mnoge tajne družbe, izmed katerih je najvažnejše prostozidarstvo. Ta organizacija izvira iz Anglije. Sprejela je prosvetljene ideje, a je ohranila mnogo obredov iz srednjeveških zidarjevskih čelov, kar ji daje neko tajinstvenost. Kaj hitro se je razširilo prostozidarstvo po drugih deželah in je prišlo tudi k nam. L. 1717 se je ustanovila prva Velika loža v Londonu in leta 1738 je papež prepovedal svojim vernikom vstop v to družbo, ker se prostozidarstvo ni postavilo na cerkevno, ampak na čisto človeško stališče. Kljub tej prepovedi pa je pripadalo k prostozidarjem skoraj vse XVIII. stoletje poleg laikov mnogo katoliških duhovnikov, tako tudi Valentin Vodnik.

In kakšne so bile te prosvetljene ideje, kaj so hoteli njih apostoli? Na to vprašanje je pri prosvetljeni dobi laže odgovoriti kakor pri marsikaterem drugem duhovnem gibanju, ker je bilo to gibanje jako enotno, dasi seveda ta enotnost ni šla v vse podrobnosti. Prosvetljeni so skušali preobraziti in prosvetiti (odtud ime!) vse človeško življenje s sredstvi in po načelih, ki so jih izvajali iz nove filozofije in ved, zlasti prirodoslovja. Te vede so namreč kljub nemirnim in nestrpnim časom v XVI. in XVII. stoletju na tihem krasno napredovale in posebno prirodne vede so hitele od uspeha do uspeha. Sedaj je šlo za to, da se te pridobitve tudi praktično uporabijo. Prosvetljeni torej niso toliko tvorci novih idej, te so nastale večinoma že v obeh prejšnjih stoletjih, kakor njih širilec in izvajalec. Ni kulturne panoge, katere bi prosvetljene ideje ne bile preobrazile. Vse je moralo pred neizprosni stol avtonomnega razuma!

Začnimo pri veri! Prosvetljeni so učili versko strpnost in enakopravnost vseh veroizpovedi. Bili so tudi glasniki svobode vesti in mišljenja. Svobodomiselnost gibanje ima torej svoj izvor v tej dobi, dasi so učili to idejo že nekateri filozofi XVII. stoletja. A prosvetljeni so šli še dalje! Odklanjali so vse, v čemer se veroizpovedanja med seboj razločujejo, češ, da so te razlike zmote ali celo iznajdbe premetenih sveštnikov. Iskali so ono jedro, ki je vsem veram skupno. Tako so prišli do "naravne" ali "razumne" vere, ki ima po njihovem mnenju samo tri dogme: 1. da je Bog; 2. da je človeška duša nesmrtna; 3. da čaka na onem svetu vsakega človeka plačilo za vse, kar je storil v življenju dobrega, in kazen za vse, kar je storil zlega. To stališče zavzema velika večina prosvetljenih pisateljev, nekaj pa jih je bilo ateistov (brezbožnikov) in panteistov (tem je vesoljstvo obenem Bog, ti torej tajijo, da bi bil Bog izven narave). Nekateri so bili celo menjači, da je "stara" vera dobra in potrebna za vzdrževanje reda in pravnoti pri preprostem ljudstvu, zato naj bo "razumna" vera samo za izobražence. Prosvetljenec se torej vera in morala skoraj popolnoma krije.

Ravno tako velik je bil vpliv na pravo in državno ureditev. Zavrgli so vse predprave peodinih stanov in so bili za popolno enakost pred zakonom. Po njihovih načelih so vsi ljudje po "naravnem" pravu enaki, zato naj imajo vsi državljani enake pravice in dolžnosti. Kaj je ta zahteva pomenila za ono dobo, bomo šele popolnoma uvideli, če pomislimo, da so bili do tedaj stanovniki, ki so imeli vse pravice, a nobenih dolžnosti, zlasti plemstvo, na drugi strani pa stanovniki, ki so imeli samo dolžnosti, a nobenih pravic, zlasti kmetje. Na čela "naravnega" prava so dala tudi temelj za osvoboditev "brezgodovinskih" narodov, med temi tudi Slovencev. V znamenju humanitete (človečanstva) so moške prosvetljenih idej odstranili iz sodnega postopanja natezalnice in druge priprave za mučenje obdolžencev in se tudi sicer zavzemali za milijeje kazni. V tem času so se začeli tudi množiti dobrodušni zavodi: bolnice, hiralnice, blaznice itd. Prosvetljeni so nadalje nastopali proti

Dr. M. Robič: Prosvetljena doba in njene ideje

Dr. M. Robič: Prosvetljena doba in njene ideje

Dr. M. Robič: Prosvetljena doba in njene ideje

Živi pokopani

Pravi vzrok, da večina azijskih narodov približno 700 milijonov ljudi, mrliče sezi namestu da jih pokopava v zemljo, kakor de mo mi, niso samo higijenski in estetski oz. marveč tudi okultni nazori o nadaljnem življenju človeške duše. Predvsem pa hoče običaj obvarovati človeka ene največjih strhot, ki ga lahko zadene: da ga živega zakoplje v grob. Taki slučajji niso preveč redni. dr. med. Franc Hartmann je našel v svoji knjigi "Živi pokopani" več kot 100 primerov ljudi, ki so bili le navidezno mrtvi položeni rakav, a so jih razna naključja v zadnjem trenutku rešila. Iz te knjige navajamo nekaj značilnih primerov:

Neki Philipps iz New Yorka poroča: "Kdorkoli je čital žalostno prigodo Molde cherjeve iz Brooklina, ga je ganila do dna. Mnogo let je preležala v postelji in živela ključno od tekočih jedi. Njen mož je bil katan na nekem pomorakem parniku. Medtem ko se je bil mudil na dolgem potovanju, je na naglo umrla. Ko se je vrnil, ga je nek notranji glas, da pogleda truplo svoje žene. Dal ga je izkopati in je na svojo grobo posnel po legi trupla in po drugih očividnih znakih, da so ženo živo pokopali. To spoznanje mu je zamračilo pamet in so ga morali peljati v blaznico, kjer je ostal do smrti."

"Pred kakimi 30. leti je umrla v Solmsdu žena ugodnega trgovca Zellerja. Tretje dne so jo položili v rodbinsko grobnico. Greb je bil zelo slovesen. S pokopico so kopali tudi dragoceni prstan, ki ga je v življenju rada nosila. To je izvedel sluga pokopališke upravnika in je sklenil, da po pogrmrlja opleni. Okoli polnoči je prišel s potnimi pripravami na lice mesta, da bi od grobnice. Ko je odprl pokrov krste, je zrak prebudil ženo iz nezavestnega stanja, je mahoma planila pokonci. Tat je pobegla žena pa je vstal iz groba in se v mrtvaški obvrnila domov ter posvenila v hiši. Kako senečeni so bili njeni domači, si lahko mislimo."

"Po kratki bolezni je umrla hčerka g. B. kerja, bogatega trgovca v Kronstadtu; po pet tednih predpisanega roka so jo bili položili v sto in prenesli v rodbinsko grobnico v ondercerkvi. Naslednje noč sta udria v grobnico dva vlomilca, da bi bogatega mrtveca opleni. Ko sta se zaman trudila, da bi ji snela dragene prstane, sklenila, da ji odsekata roko. Prvi udarcu pa se je dekle prebudilo iz boke nezvesti. Vlomilca sta pobegnila, dekle je krenilo skozi odprto grobnico in v kvena vrata domov."

L. 1913. je prinesel neki monakovski naslednje vest:

"Regensburg, 27. januarja. Danes so kopali 70 letnega bivšega tovarniškega delavca Maksa Weinhandlerja, ki je bil 40 let zaprt v Bartlovi tovarni smole. To je že drugi, se je z mrtviškim vožem peljal na pokopališče 19letnega mladeniča bi ga bili kmalu pokopali, ker je bil navidezno mrtve: v zadnjem pu, ko so se že pripravljali, da spuste krst grob, so na srečo opazili, da je Weinhandler živ."

(Dalje prihodnjik.)

Delavski listi in knjige

"Svoboda", mesečnik za proletarsko turo. Septemberska številka ima sledečo bino:

Edward Simmel: Kako si je človek ustrelil boga. — Dr. August Forel: Človek in mrlja. — Angelo Cerkenik: Nekulturno ljudstvo (satirična črtica). — Čulkovski: Dravka lina (pesem). — Ernst Untermaier: Jack ldon, kakor sem ga jaz poznal. — Klub tarskih književnikov "Svoboda". — Nemška lirika. — Pregled: Knjige in knjižice; Pevska zveza; Dramatična podzveza; Vadba in sport; Po svetu; Dopisi podružni Tujke.

Roman v šestih delih z epilogom.

ZLOČIN IN KAZEN

F. M. Dostojevski:

Poslovenil Vladimir Levstik.

Jok uboge, sušične in osirotele Katarine Ivanovne je očividno silno vplival na gledalce. Tako žalosten in bolesten je bil ta njen od bolečine spazmi, jetični in suhi obraz, njene razpokane, s suho krvjo pokrite ustnice, njen hripavo kričeči glas, njeni glasni jok, podoben otročjemu plakanju, da se je nesrečnica očividno zasmilila vsem. Lužinu vsaj se je takoj "milo storilo".

"Gospa! Gospa!" je vzkliknil s tolažilnim glasom, vas se to dejstvo ne tiče. Nikdo vas ne bo dolžil s krivde in to tem manj, ker sami niste slutili ničesar in ste razkrili tatvino s tem, da ste ji obrnili žep. Vsega obžalovanja je vredno, ako je takorekoč revščina zapeljala Zofijo Semenovno; toda, gospodična, zakaj niste hoteli priznati? Ali ste se sramovali? Prvi korak, kaj? Prišli ste morda ob zavest? Stvar je umevna, zelo umevna. In vendar, zakaj pa se je bilo treba privaditi takih lastnosti? Gospoda! Se je obrnil k vsem navzočim, "gospoda! Iz sožalja in sočutja takorekoč sem pripravil odpuščati tudi še zdaj, vžle osebnim žalitvam, ki so me zadele. Toda, gospodična, se je obrnil k Sonji, "naj vam bo dana naša sramota nauk, za bodočnost; sicer pa naj ostane stvar med nami in naj bo s tem pri kraju! Dovolj je!"

Peter Petrovič se je postrani ozrl na Razkolnikova. Njune oči so se srečale; zdelo se je, da ga hoče pogled Razkolnikova vpepeliti. Medtem pa Katarina Ivanovna ni ničesar več niti videla niti slišala; objemala je Sonjo in jo poljubljala kakor brezumna. Tudi otroci so se z vseh strani oklepali Sonje s svojimi ročicami, Poljica pa, dasi ni popolnoma razumela, kaj se godi, se je vsa topila v solzah, drhtela od ihtenja in skrivala svoj lepi, od joka zatekli obrazek na Sonjinih ramih.

"Kako nizko je to" se je zaslislal nenadoma močan glas med vrati.

Peter Petrovič se je naglo ozrl.

"Kakšna nizkosta!" je ponovil Lebezjatnikov, gledaje mu naravnost v oči.

Petra Petroviča je nekaj prefrčalo; to so zapazili vsi in so se kasneje spominjali. Lebezjatnikov je stopil v sobo.

"In vi ste se drznili klicati mene za pričo?" je dejal in se približal Petru Petroviču.

"Kaj pomeni to, Andrej-Semenovič? Kaj govorite?" je zajecel Lužin.

"To pomeni da ste — obrekovalci, da, tako je!" je srdito odgovoril Lebezjatnikov in ga strogo pogledal s svojimi kratkovidnimi očmi.

Bil je silno razkačen. Razkolnikov se je s svojimi očmi kar zasejal v njegove, kakor bi hotel ujeti in pretehtati vsako besedo. Vnovič je zavladala tišina; Peter Petrovič je bil skoro popolnoma poparjen, posebno v prvem trenutku.

"Ako mi hočete . . .", je izpregovoril jecaje — "toda kaj je z vami? Ali ste pametni?"

"Da, jaz sem pameten, toda vi ste — lopov! Ah, kako nizko je to! Vse sem poslušal in čakal nalašč, zato da bi mi postalo jasno, kajti priznam, da se mi stvar niti zdaj še ne vidi prav logična. . . Cemu ste storili vse to — tega ne razumem!"

"Kaj pa sem storil? Nehajte govoriti v svojih neumnih zagonetkah! Ali ste morebiti pijani?"

"Pijanec ste morda vi, podla duša, ne pa jaz! Jaz sploh nikdar ne pijem žganja, ker je to proti mojemu prepričanju. Mislite si, on sam je dal lastnoročno Zofiji Semenovni ta stotak! Videl sem, jaz sem pričal, prisežem lahko, ako je treba! On je kriv, on!" je ponavljal Lebezjatnikov in se obračal k vsemu in k vsakomur.

"Ali norite, ali kaj, vi mlečnozobec?" je zavrešal Lužin. "Ona sama je ravno kar tu pred vami, javno — vprčo vseh potrdila, da ni prejela od mene ničesar razen desetih rubljev. Kako naj bi ji bil potemtakem dal?"

"Saj sem videl! Videl sem!" je trdovratno kričal Lebezjatnikov. "In dasiravno je to proti mojemu prepričanju, vendar sem pripravljen vsak trenutek položiti pred sodnijo kakršno-

koli prisego, da sem videl, kako ste ji skrivaj podtaknili stotak! Samo jaz neumnež sem si mislil, da delate to iz dobrotnosti! Ko ste se med vrati posvajali od nje in se je ravno obrnila, ste ji z desnico stiskali roko, z levico pa ste ji skrivaj porinili bankovec v žep. Videl sem, videl!"

Lužin je prebledel.

"Kaj se lažete!" je kričnil predrzno. "In kako ste mogli razločiti bankovec, ako ste stali pri oknu? Varale so vas vaše poluslepe oči. Bleda se vam!"

"Ne, niso me varale! Četudi sem stal daleč proč, vendar sem videl čisto vse; in dasi imate prav, da je od okna res težavno razločiti bankovec, sem vendar z gotovostjo vedel, da je stotak, kajti v tistem trenutku, ko ste izročali Zofiji Semenovni desetak, sem videl z lastnimi očmi, kako ste vzeli z mize bankovec za sto rubljev; to sem dobro videl, ker sem stal takrat blizu vas in ker sem si takoj nekaj mislil; tudi kasneje nisem pozabil, da imate bankovec v roki. Zložili ste ga in ga ves čas stiskali v pesti. Potem sem zopet pozabil nanj, toda ko ste vstali, ste ga preločili iz desnice v levico, pri čemer bil vam bil skoro padel na tla; takrat sem se zopet spomnil, kajti vnovič me je obšla prejšnja misel, namreč, da ji hočete bržkone storiti dobroto, ki naj bi ostala meni prikri-ta. Lahko si mislite, da sem vas nato pozorno opazoval — in res sem videl, kako ste ji ga vtaknili v žep. Videl sem, videl; z mirnim srcem prisežem."

Lebezjatnikovu je malodane pohajala sap-pa. Z vseh strani so se začeli razgledati vzkliki, izvečne začudenj; vmes pa so se slišali grofje in pretnje. Vse se je rinilo okrog Petra Petroviča; Katarina pa je planila k Lebezjatnikovu.

"Andrej-Semenovič, motila sem se o vas! Branite jo; vsaj vi se potegnite zanj! Sam Bog vas je poslal siroti! Gospod Andrej-Semenovič moj dragi!"

In Katarina Ivanovna, ki že ni več vedela, kaj počne, je padla pred njim na kolena.

"Neumnost!" je besno zarjul razkačeni Lužin. "Neumnost klatite, gospod. . . Pozabili sem, spomnil sem, spomnil sem se, pozabil sem — kaj je to? Torej sem ji ga nalašč podtak-nil! Cemu? S kakšnim namenom? Kaj je skupnega med menoj in med to. . ."

"Cemu? Tega sam ne razumem, a gotovo je, da pripovedujem čisto resnico! Tako malo se motim, vi podli in sloinaki človek, da se še dobro spominjam, kako mi je prišlo tosa-devno vprašanje na um še v tistem hipu, ko sem vas zahvaljeval in vam stiskal roko. Zakaj ste ji vtaknili denar ravno skrivoma v žep? Cemu ravno skrivoma? Pa ne menda zaradi-tega, ker ste vedeli, da sem jaz nasprotnega prepričanja in obojam dobrotelost napram posameznikom, ki ne more ničesar temeljito iztebiti? No, mislil sem, da se res sramujete dajati v moji navzočnosti tako bogata darila, in da jo hočete vrhutega mogoče presenetiti, ko bo nenadoma našla v svojem žepu celih sto rubljev; kajti znano mi je, da nekateri dobrot-niki jako radi na ta način razmečejo svoje do-brote. Mislil sem tudi, da jo hočete morebiti izkušati, če se pride zahvaliti, ko najde denar. In nadalje — da se hočete izogniti zahvalam, ali, kakor se pravi, da ne bi vedela denarica. . . ali kako že. . . s eno besedo, na ta način. . ."

Sploh mi je prišlo v glavo toliko misli, da sem sklenil premisljati o tej stvari še kasneje, ker se mi je zdelo nerahločutno, razodeti vam, da poznam vašo skrivnost. Vendar pa sem se spomnil takoj, da bi utegnila Zofija Semenov-na izgubiti denar, preden ga najde; zato sem sklenil, da pojdem semkaj, pokličem jo v stran in ji povem, da ima sto rubljev v žepu. Mimogrede sem se oglašal prej še pri gospe in go-spodični Kobiljatnikovi, da jima izročim "Splošni načrt pozitivne metode" in jima pri-poročim še dve drugi knjigi; ko pa sem prišel semkaj, najdem ta škandal! Ali je mogoče, vprašam vas, da bi bil imel vse te misli in po-misleke, ako ne bi bil v resnici videl, da ste ji vtaknili sto rubljev v žep?"

(Dalje prihodnjak.)

Hamse Zetterstrom:

ZGODBE

Pred časom sem bral v ne-kem dnevniku zgodbo o sebi. Resnična seveda ni bila, vendar me je zabavala, ker sem jo bral že v dva in dvajsetih. To zgod-bo so pripovedovali vsakokrat drugače:

Ko sem jo prvič bral, je bila takale:

Mlad pisatelj je prišel nekega dne k Haasu Zetterstromu v uredništvo, da bi mu ponudil pe-se-m. Urednik je pesem prebral, se zahvalil za zanimanje in iz-javil kakor večina urednikov, da mu pomanjkanje prostora žal ne dovoljuje objaviti to izvrstno pe-se-m. Tedaj je potegnil pisatelj dve vrvi iz žepa.

"Kaj hočete s tem?" je vprašal urednik.

"V vaši sprednji sobi se bom obesil," je dejal mladi mož.

"Pa saj imate vendar dve vr-vi," je nadaljeval brezčutni ured-nik. "Kaj hočete z drugo?"

"To bom potreboval pri vašem konkurentu."

Urednik je pesem sprejel.

Zgodba je, kakor rečeno, izmišljena. Vendar je v nji nekaj humorja in me zabava vselej, kadar jo berem.

Toda tako je z zgodbami. No-vih ni. Vse so stare. Nove pa postanejo, če jih umne pripovedo-va-lec malo preobličiti, ne da bi jim pokvaril poento.

Pred mnogimi leti sem srečal v kavarni nekega slikarja, do-vitipno glavo.

"V zadnji številki si objavil zelo žaljivo zgodbo," je dejal pri-jazno.

"To je mogoče," sam menil skromno. "Lista na preberem ta-ko natančno; zato se je ne spo-minjam."

"Ne, ne," je dejal slikar, "ta zgodba me je res zabavala. In ko sem jo prebral, sem se spazil v podstrežje, da bi polkal star jo-pi in tam je ležal v stari omari časnik iz l. 1856. in v njem je bila tvoja zgodba. L. 1856. je bila skoraj boljša nego sedaj."

Seveda je bila slikarjeva zgod-ba izmišljotina. Saj je mogoče, da ima star jopič — morda jih ima celo več — toda podstrežja in stare omare gotovo nima. Morda pa ima prav.

Kdor izdaja žaljiv list, si na-bere z zgodbami nekaj izkušnje. Moj telefon zveni.

"Ali sprejemate dovtype?" — vprašuje glas.

"Zakaj ne?" odvrnem, "samo da so dobri in novi. Vsaj navz-ven."

"Koliko plačate?" de glas.

"Kakor že. Več nego petdeset dinarjev za kilogram ne. Čas so slabi, papir je drag."

"Za zgodbo, ki bi vam jo jaz dal, bi mi plačali gotovo sto di-narjev."

"Bodite tako dobri in mi jo po-vejte. Toda upam, da ste sami v sobi in da ne pojde naokrog, še predno bi bila natisnjena."

"Ne, povedati je pa ne mo-rem. Morda bi mi zgodbo ukra-dili, ne da bi plačali."

"Da, bodite rajši previdni. Sto-pite k notarju in deponirajte prepis svoje zgodbe pri njem. Potem vas ne morem ocaligati. Vendar pa s tem ni rečeno, da jo sprejemem."

"Zakaj ne?"

"Ker mi morda ne bo ugaja-la."

Radovoljni sodelavec izgovori grdo besedo in odloži slušalko. Kajti takni so ljudje. Pri tele-fonu.

Sicer so si pa naziranja o hu-morju tako različna na tem ave-tu.

Spomnil sem se zgodbe, ki tudi ni nova.

V neki družbi je pripovedo-val nekdo zgodbo o človeku, ki je stanoval v šestem nadstropju trgovske hiše in hranil v svojem stanovanju celo zalogo gumastih čevljev in gumastih oblek. Iz-bruhnil je požar in mož se je u-tegnil rešiti samo na ta način, da si je nataknil vse gumaste o-bleke in vse gumaste čevlje ter skočil skozi okno.

Zgodbo gotovo poznate. Stara je 89 let in precej izrabljena, vendar pa bo po vsaj priliki ži-votarla še nekaj stoletij.

Ko je pripovedovalec končal, je bilo v sobi vse tiho, dokler se ni nekdo oglašil:

"To ni nič! Morali bi videti po-žar, ki ga je doživel moj oče — primojdunaj, to vam je gorelo!"

Povedal sem to zgodbo mlade-mu juristu. Odvrnil je:

"Čul sem, da je mož v guma-stih oblekah poskakoval med tlakom in šestim nadstropjem"

kakor žoga in so ga morali na-zadnje ustreliti, da so ga usta-vili."

Če natanko preiščete potek dogodkov, boste našli, da sta prvi pripovedovalec in mladi ju-rist pojmovala zgodbo na isti način. Sla sta mimo nje. Ni ju zabavala in sta se oprijela posa-meznosti — skratka, nedostaja-lo jima je čuta za poento.

Nu, pozneje sem pripovedo-val isto zgodbo in sem ji dodal juristovo domisljico o ustrelitvi. Tokrat je bila poslušalka mlada dama. Poslušala jo je verno in potem je vprašala:

"Kako se je mogel ustavit, ko so ga ustrelili?"

"Bržkone je postal od krogl tako težak," sem odvrnil.

"Ah," je rekla mlada dama po kratkem pomisleku, "saj te so šle vendar skozenj."

Začel sem nov pogovor.

Eden mojih prijateljev, igra-lec, je sedel nekoč v neki družbi in pripovedoval zgodbo o čudni vožnji po železnici, ki jo je bil doživel.

"Bilo je v Ameriki," je dejal, "in vozil sem se z brzovlakom, ki je dirjal z blazno hitrico. Sre-di noči smo prispeli do mostu, ki se je vzpenjal visoko nad re-ko. Po nesreči se je most malo pred prihodom vlaka podrl; pa to ni škodilo, kajti vlak je vozil tako naglo, da je vendarle sam premostil praznino."

Družba se je smejala in druge zgodbe so prišle na vrsto. Tako je prešlo več ur in pravkar so se spravljali k mizi, ko je hipoma vstal starejši gospod, udaril pred igralcem s pestjo po mizi in dejal:

"To je bila presneti goljufi-ja, ta z vlakom — to je vendar nemogoče, popolnoma nemogo-če!"

"Janezek, če je ob potoku šest otrok, a je dvema prepovedano kopanje, koliko otrok se kop-lje?"

"Šest, gospod učitelj."

Snubač: "Gospod Majer, jaz ljubim vašo hčerko, brez nje ne morem živeti."

Oče: "Dobro, prevzamem va-še pogrebne stroške."

RAD BI IZVEDEL

za mojega brata FRANK SOTO-SEKA. Leta 1923 se je nahajal v Stauntonu, Ill., in potem se je prestavil nekam v Pa. Za njega želi izvedeti tudi brat Louis v stari domovini in tudi okr. gla-varstvo in sicer do dne 28. okto-bra 1929 valed prepisovanja kmetije. Če se ne prijavi do te-ga dne v stari kraj bratu, bodo tam imeli vsled tega precej ne-potrebni sitnosti in veliko stroš-kov. Torej naj se prijavi ne-mudoma. Anton Sotošek, 35—6th street, La Salle, Ill.—(Aov.)

Pomoč proti vnetim ledvi-cam in mehurju.

Vsi oni, ki trpe na nerednosti ledvic in mehurja, naj bi jim bil na vlogel Mr. Geo. Laaritt, Subst. Kan.; ki pravi: "Imel sem nerednost ledvic, hotel sem se križ in bil sem nerednost ter stalno zdravlja. Fadel sem je-meti Nuga-Tone in odj sem zdrav in močan." Nuga-Tone hitro odpravi tako nerednost, ker ono odliči telo strupenih snovi, ki povzročajo te nerednosti.

Nuga-Tone je čudovito uspešen še 40 let. Je zelo izvrsten za ostarele ljudi, ki so iz-rpali in omenili, kakor tudi za mlade, ki izpušajo zdravlje in moč. Nuga-Tone vzgra-vi močno kri, porine moč živcem in drugim organom ter splošno izboljša zdravlje. Nuga-Tone lahko kupite povsod, kjer se zdravlja prodajajo, ako ne, naj vam ga trgovci naroči od salagatelja z zdravili.

(Adv.)

VES POTRT?

Nah tsk da jedi? Nervoz-nost? Nihar ne obopati. Naj vam Severa's Esorka. Tsk to se pravi in zdravlje po-sreči k moči in vas opo-ri nani na svet zdravlja. Uporabite valjke lekarstva in mialitite to dan.

SEVERA'S ESORKA

VABILO NA VELIKI KONCERT

katerega priredi

društvo "Četverosp" iz Barborton, Ohio

v soboto, dne 5. oktobra 1929, v Slovenskem Domu v Girard, Ohio

Ta koncert se vrši v korist Slov. Doma. To bo nekaj zanimivega in mnogo zabave. Torej rojaki in rojakinje, ne zamudite na ta dan priti na koncert v obilem številu; pridite vsi, od blizu in daleč. Po končanem koncertu bo ples in prosta zabava.

Na svidenje dne 5. okt. t. l. kilče in vabi— ODBOR.

John Cigolle, taj. Slov. Doma, Girard, Ohio.

POZOR, SLOVENC! IN HRVATJE

v državi Pennsylvaniji, Ohio in W. Virginiji

kadar potrebujete grozdje, prašice žive ali očiščene, premog ali kadar se selite. Pokličite Slovensko Expressno društvo "Bridgeville Transfer Co." Cena nizka, hitra in uljudna postrežba. Se priporoča in jamči svoje delo JACOB OZANICH, lastnik, 747-49 Bluff st., Bridgeville, Pa. Telephone Bridgeville 217.

Naravnost iz tovarne!

Italijanske harmonike

Najboljše na trgu

Velika izbira različno vrstnih harmonik. Kakor koli vrste vam jih naredimo na vašo željo — iz najboljšega blaga. Zadovoljstvo jamče-mo. Mi popravljamo in vzamemo v zameno vse rabljene instrumente. Upravi-lite se na naš cent.

ITALIAN ACCORDEON MFG. CO.

323 Polk Street, Dept. 22

Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila na veselice in shode, vizitnice, čamika, knjige, kole-darje, letake itd. v slovenkem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nem-škem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIKA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene smerne, unijake delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na našov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

ZA SMEN

Gospa je šla k zdravniku. "Vaši živci so nekoliko utrujeni. Priporočam vam mrzle kopeli, gospa, oblačite se udobno in la-hko ter uživajte mnogo svežega zraka," je svetoval zdravnik.

"Moščček," je pripovedovala vesela ženska doma, "veš kaj mi je naročil doktor? Da moram na morje, da potrebujem par novih poletnih oblek in da se moram zelo mnogo voziti z av-tomobilom."

Včeraj zvečer si mi rekel, da si bil v Lily-klubu, zdaj pa tr-diš, da si bil v Casanova-klubu. Zakaj lažeš?

Sinoči nisem mogel izgovoriti besede Casanova.

"Da, dragi nečak, šele po poroki spozna človek, kaj je prava sreča."

Nečak vesel: Zares, strček?"

"Da, toda potem je že pre-pozno."

Učiteljica: Povej mi kako ži-val, ki je pri vas domača?"

Oglasil se Jerica, najmlajša izmed 12 bratcev in sester: Storkija gospodična."

"Gospod doktor, povejte mi, kaj mi je. A povejte po doma-če, da bom razumel."

"Prav nič vam ni. Lenuh ste in pošurh."

"Zdaj pa mi povejte še latin-sko, da bom lahko doma šeni po-vedal."

Kako praviš, Janezek, da je 2 in 2 skupaj 6. Jaz sem se pa učil, da 2 in 2 je 4.

Ze mogoče strček, toda po-zabiti ne smeš, da je od takrat vse poskočilo.

V nekem ameriškem hotelu je visela na zidu tabla z opo-mi-nom: "Kaditi prepovedano. Mi-slite na požar v hotelu Cen-tral!"

Nekdo je pripisal na tablo še: "Ne pljuvajte na tla. Mislite na poplavo Mississippija!"

"No, kako se počutiš v zaka-nu?"

"Hvala, gre. Ko sem bil še zaročenec, sem jaz brusil jezik. Ko sva se poročila, je govorila ona sama. Zdaj govoriva oba hkrati in sosedje naju poslu-šajo."

V berlinsko Romansko kavar-no je prišel humorist Rössler in sedel na globuk pesnika Mühaa-ma.

Mühsem reče: "Oprostite, na mojem klobuku sedite."

Rössler: "Kaj mislite že iti?"

"Ali so res ženske bolj pamet-ne od moških?"

"Seveda."

"Dokazi!"

"Evo: ženske se vedno poro-če z moškimi, možje pa vedno z — ženskami."

Je gospa že oblečena? Ne, pravi pa, da bo čez pet minut.

Torej bom malo zadremal. Zbudite me čez dobro uro.